

การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาล
ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล*
THE LIVING BASED ON THE PRINCIPLES OF
DIT.T.HADHAMMIKATTHA IN KHONG KHUD SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, MUEANG SATUN DISTRICT, SATUN PROVINCE

พระครูเหมพัชรการ พุทธิสาร (ไทยเอี่ยมวงศ์)¹ และ กันตภณ หนูทองแก้ว²

Phrahkrukhempatcharakorn (thai-aimwong)¹ and Kantaphon Noothongkaew

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช^{1, 2}

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus^{1, 2}

Corresponding Author's Email: phrahkrukhempatcharakorn.tha@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดและเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อปี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนเขตเทศบาลตำบลคลองขุด จำนวน 392 คน และ ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ One-Way ANOVA และข้อมูลคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1. การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความขยันหมั่นเพียรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยด้านการรักษาทรัพย์สินให้มั่นคง การคบหากัลยาณมิตรและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

2. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด พบว่า ประชาชนที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพและรายได้ต่อปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์แตกต่างกัน

ข้อค้นพบที่สำคัญคือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ทำให้พัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนคลองขุดได้อย่างยั่งยืน เป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนา

* Received 21 January 2026; Revised 5 March 2026; Accepted 5 March 2026

ท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งจัดความยากจน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สร้างสังคมคุณธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชุมชน

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิต, หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์, เทศบาลตำบลคลองขุด

Abstract

This research aimed to examine the way of life of residents in Khlong Khut Subdistrict Municipality in accordance with the principle of Dittadhammikatha and to compare differences in such practices based on gender, age, educational level, occupation, and income. The study employed a mixed-methods approach, integrating quantitative and qualitative research. The quantitative sample consisted of 392 residents of Khlong Khut Subdistrict Municipality, while the qualitative sample comprised 5 community leaders. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, with hypothesis testing conducted through independent sample t-tests and one-way ANOVA. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that the overall level of living in accordance with the principle of Dittadhammikatha across the four dimensions was moderate. When considered individually, diligence had the highest mean score, followed by asset preservation, association with virtuous companions, and appropriate living. Comparative analysis indicated that there were no significant differences in Dittadhammikatha -based living practices according to gender and educational level. However, significant differences were found among groups classified by age, occupation, and annual income.

The key finding indicates that the four principles of Dittadhammikatha contribute to the sustainable development of quality of life and economic well-being among the residents of the Khlong Khut community. These principles serve as a driving force for local development and are consistent with the Sustainable Development Goals (SDGs), particularly in poverty alleviation, economic security, the promotion of a moral society, and environmental conservation. Consequently, residents can maintain stable livelihoods, achieve a good quality of life, and progress toward sustainable development at the community level.

Keywords: Way of Life, Dittadhammikatha, Khlong Khut Subdistrict Municipality

บทนำ

ปัจจุบันเกิดวิกฤติทางการศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและศาสนา เป็นต้น วิกฤติต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทำให้บุคคลในสังคมเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต มีความทุกข์อยู่ตลอดเวลา วิกฤติเหล่านี้ถ้าวิเคราะห์ด้วยปัญญาอันถ่องแท้ก็จะเห็นความจริงได้ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง แท้จริงแล้วไม่ว่าจะมองในแง่มุมใด อย่างไรสาเหตุของวิกฤติเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นมาจากจิตใจที่มีความเห็นแก่ตัวของคน ประการที่สอง แนวทางการแก้ไขวิกฤติดังที่ว่าได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เน้นในเรื่องศีลธรรมเพื่อช่วยยกระดับและพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้นและประการที่สาม คำสอนของพุทธศาสนิกชนนั้นเป็นคำสอนที่ควรนำมาใช้เป็นแนวทางมากที่สุดเพราะเป็นคำสอนที่เน้นด้านการพัฒนาทางจิตใจของมนุษย์และการศึกษาที่สมบูรณ์แบบเพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร, 2561, หน้า 42)

ศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับใช้ประกอบในการดำรงชีวิตประจำวันเพราะมีคุณค่ามากมายต่อมนุษย์ในด้านจิตใจซึ่งถือว่าสูงกว่าคุณค่าทางวัตถุ เป็นที่พึ่งทางใจทำให้มนุษย์ไม่อ้างว้างเวลาประสบปัญหาในชีวิต ผู้มีปัญหาย่อมสามารถนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาซึ่งตนนับถือและเลื่อมใสศรัทธานำมาพาชีวิตให้ไปสู่เป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ ศาสนิกชนทุกศาสนาคงไม่ตกเป็นเครื่องมือของอำนาจใฝ่ต่ำเพราะคำสอนทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี สอนให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง เป็นเครื่องแยกมนุษย์ออกจากสัตว์ ศาสนาจึงเป็นเหมือนประทีปส่องโลก เราให้สว่างไสวด้วยความรู้แจ้งและยังสอนให้มนุษย์รักสามัคคี มีความยุติธรรมต้องการปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้อง รักความเมตตากรุณา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่อิจฉา ริษยาพยาบาทต่อกันตามหลักการทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จะเห็นว่ามีคุณสมบัติคล่องกันในการปลูกฝังความเป็นคนดีและศาสนิกชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้คือ เว้นจากการทำชั่วและมุ่งทำความดีเพราะทุกศาสนาสอนให้ละเว้นการทำความชั่วและทำแต่ความดีเพื่อให้ศาสนิกชนทั้งหลายเป็นคนดีนั่นเองถึงแม้แนวทางปฏิบัติของแต่ละศาสนาอาจมีข้อแตกต่างกันไป (พระวชิรวิชญ์ ภัทรเกียรติ์นันท, 2564, หน้า 14)

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้นแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข เทศบาลตำบลคลองขุดจึงมีมาตรการต่าง ๆ ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยการนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและความสุขในระยะยาวมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนที่เน้นการประพฤติปฏิบัติธรรมและการสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น เช่น การแก้ปัญหาน้ำท่วมในชุมชน การแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การควบคุมและป้องกันโรคระบาด การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีจริยธรรมมาใช้ การดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด

อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล มีลักษณะที่ผูกพันกับวิถีชีวิตแบบชนบทและชุมชนท้องถิ่น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ประมงและธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้วิถีชีวิตยังคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้อย่างเข้มแข็ง การดำเนินชีวิตในชุมชนนี้มีการพึ่งพาอาศัยกันในลักษณะของชุมชนที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น ทั้งในด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ทำให้การรักษาสมดุลของชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นี้มีความสำคัญอย่างมาก โดยหลักธรรมในพุทธศาสนาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด เนื่องจากหลักธรรมนี้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งในเรื่องของการทำมาหากินอย่างถูกต้อง การรักษาทรัพย์ การมีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและการใช้ชีวิตที่ไม่ละเมิดศีลธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นที่พิสูจน์กันมาหลายยุค หลายสมัยแล้วว่าเป็นสังฆธรรมที่แท้จริง ทั้งยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข ความเจริญ เป็นธรรมที่สามารถน้อมนำมาปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันในการปฏิบัติงานและช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข (กัลยา ทองนุช, 2564, หน้า 21) อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักดังกล่าวในบริบทของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เพื่อนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนอันนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตปัจจุบันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อปี

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำนวน 18,947 คน (เทศบาลตำบลคลองขุด, 2568) และกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด จำนวน 392 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973, p.48) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05 สูตรในการคำนวณหาประชากรกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 120) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 392 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนขนาดประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

ประชาชนตำบลคลองขุด		จำนวน	
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านเขาจีน	3,800	79
2	บ้านท่าจีน	1,696	35
3	บ้านเกาะนก	1,892	39
4	บ้านคลองขุด	4,262	88
5	บ้านนาแค	1,273	26
6	บ้านวัดหน้าเมือง	2,588	54
7	บ้านคลองขุดเหนือ	3,436	71
รวม		18,947	392

ส่วนการวิจัยแบบเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึกเจาะจงแบบมีโครงสร้างได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลคลองขุด กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลคลองขุด เป็นต้น จำนวน 5 คน

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดและตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด ส่วนแบบสัมภาษณ์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด และ ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย จากนั้น สร้างเครื่องมือ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.66-1.00 และ ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Cronbach's alpha) เท่ากับ .939

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลคลองขุด จำนวน 392 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กล่าวคือ ขอนหนังสืออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช ส่งหนังสือ ขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างและผู้นำชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและเก็บ รวบรวมแบบสอบถามคืนได้ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ต่อไป ส่วน การสัมภาษณ์ทำการติดต่อผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยการหาค่าจำนวนและค่าร้อยละ การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและ รายได้ต่อปี วิเคราะห์โดยการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ One-Way ANOVA และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1.การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาล ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด โดยรวม

การดำเนินชีวิต ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์	ระดับการดำเนินชีวิต		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความขยันหมั่นเพียร	3.58	0.72	ปานกลาง
2. ด้านการรักษาทรัพย์สิน	3.45	0.68	ปานกลาง
3. ด้านการคบหากัลยาณมิตร	3.45	0.68	ปานกลาง
4. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.44	0.66	ปานกลาง
รวม	3.48	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความขยันหมั่นเพียรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.58$) รองลงมาได้แก่ ด้านการรักษาทรัพย์สินและด้านการคบหากัลยาณมิตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.45$) และด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.44$)

เมื่อวิเคราะห์แยกรายด้านพบว่า

1. ด้านความขยันหมั่นเพียรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความขยันหมั่นเพียรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.80$) รองลงมาได้แก่ ประชาชนมีแผนการทำงานในแต่ละวันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ($\bar{X}=3.71$) และการมีแบบอย่างที่ดีในสังคมช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}=3.48$)

2. ด้านการรักษาทรัพย์สินให้มั่นคงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การทำประกันหรือประกันทรัพย์สินเพื่อป้องกันความเสียหายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.60$) รองลงมาได้แก่ แนวทางในการป้องกันทรัพย์สินจากการโจรกรรม เช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิด ระบบล็อคประตู ($\bar{X}=3.52$) และการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการลงทุนเพื่อช่วยบริหารจัดการทรัพย์สิน ($\bar{X}=3.34$)

3. ด้านการคบหากัลยาณมิตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าร่วมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.61$) รองลงมาได้แก่ ความสามัคคีในเขตเทศบาลมีผลต่อการพัฒนาเทศบาลในด้านเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X}=3.53$) และเทศบาลเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนในเขตไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.35$)

4. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล เช่น อากาศสะอาดในพื้นที่สีเขียวมีผลต่อการดำรงชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.55$) รองลงมาได้แก่ แนวทางในการพัฒนาทักษะหรือความรู้เพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ($\bar{X}=3.49$) และการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำ ไฟฟ้าและอาหารอย่างคุ้มค่าและประหยัด ($\bar{X}=3.37$)

2. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยผลดังกล่าวสะท้อนว่า ความแตกต่างของช่วงวัยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์อย่างชัดเจน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดไม่แตกต่างในทุกด้านที่ศึกษา ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีความใกล้เคียงกัน โดยไม่ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา แต่เป็นผลที่อาจเชื่อมโยงกับปัจจัยทางวัฒนธรรมและการปลูกฝังทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำรงชีวิตในลักษณะเดียวกันมากกว่าความแตกต่างด้านการศึกษา

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยผลดังกล่าวสะท้อนว่า ความแตกต่างของอาชีพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์อย่างชัดเจน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มรายได้ต่อปีที่แตกต่างกันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยผลดังกล่าว

สะท้อนว่าความแตกต่างของอาชีพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์อย่างชัดเจน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4.31 แสดงการสรุป ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบ t/F ของการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาล ต.คลองขุด อ.เมือง จ.สตูล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	T/F	P
เพศ					
ชาย	179	3.45	0.66	0.073	.787
หญิง	213	3.50	0.63		
อายุ					
ต่ำกว่า 25 ปี	48	3.21	0.45	5.799	.000*
25-35 ปี	87	3.28	0.50		
36-45 ปี	66	3.54	0.67		
46-55 ปี	124	3.61	0.65		
56-65 ปี	45	3.65	0.81		
มากกว่า 65 ปี	22	3.62	0.66		
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	223	3.51	0.61	.783	.504
ปริญญาตรี	136	3.43	0.64		
ปริญญาโท	25	3.57	0.89		
ปริญญาเอก	8	3.33	0.71		
อาชีพ					
นักเรียน/นักศึกษา	36	3.43	0.68	4.380	.001*
รับจ้าง	203	3.48	0.56		
เกษตรกร/ประมง	32	3.65	0.85		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	44	3.29	0.64		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	29	3.88	0.78		
ลูกจ้างประจำ/ชั่วคราว	48	3.32	0.55		
รายได้ต่อปี					
น้อยกว่า 10,000 บาท	135	3.58	0.61	7.092	.000*
10,001-50,000 บาท	174	3.49	0.61		
50,001-100,000 บาท	29	3.73	0.94		
100,001-200,000 บาท	37	2.99	0.39		

200,001-300,000 บาท	11	3.18	0.49		
มากกว่า 300,000 บาท	6	3.18	0.25		

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

โดยข้อเสนอแนะทั้ง 4 ด้านที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนสามารถมองได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในปัจจุบัน) ที่พระพุทธศาสนาวางไว้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อความมั่นคงและความสุขที่แท้จริงของปัจเจกบุคคลและชุมชนดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) มุ่งพัฒนาทักษะอาชีพ การสร้างงานและการรวมกลุ่มอาชีพ เป็นการสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและเสริมศักยภาพของคนในชุมชนอันสะท้อนถึงการใช้เวลาเพียรและความมุ่งมั่นในการสร้างรายได้อย่างสุจริตและเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ครัวเรือนมีความมั่นคงในชีวิต

3.2 ด้านการรักษาทรัพย์สินให้มั่นคง (อารักขสัมปทา) การออม การทำบัญชีครัวเรือน และระบบคุ้มครองความปลอดภัยแสดงถึงการนำหลักการใช้ทรัพยากรอย่างรอบคอบและมีวินัยมาใช้เป็นกลไกป้องกันความเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

3.3 ด้านการคบหากัลยาณมิตร (กัลยาณมิตตตา) การส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะ การสร้างเครือข่ายและการยกระดับบทบาทผู้นำชุมชน องค์กรศาสนา เป็นการสร้างทุนทางสังคมทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง เป็นพลังทางศีลธรรมและสังคมที่ช่วยป้องกันการเบี่ยงเบนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวม

3.4 ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) การใช้ชีวิตพอประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การบริโภคสินค้าในท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการจัดสมดุลระหว่างรายได้และรายจ่ายทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อหรืออวดดีและยังส่งเสริมสุขภาพะทั้งกายและจิต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ซึ่งได้นำประเด็นที่น่าสนใจโดยรวมมาอภิปรายผลดังนี้

การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดซึ่งผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ พรหมศิริ (2565, หน้า 75) พบว่า สภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีการปฏิบัติ

ที่มากที่สุดคือ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชยานันท์ ธมฺมธีโร (2565) พบว่า ประชาชนในเขตตำบลสิงโค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลามีการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พระครูสมุห์ชยานันท์, 2565, หน้า 102) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจบางประการมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด ได้แก่ อายุ อาชีพและรายได้ต่อปี ขณะที่เพศและระดับการศึกษาไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มวัยกลางคนขึ้นไป รวมถึงผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกร/ประมงมีค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามหลักดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากประสบการณ์ชีวิต ภาระครอบครัวและความมั่นคงทางเศรษฐกิจเอื้อต่อการนำหลักธรรมไปใช้จริง ทั้งในด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) และ อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์) ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับการแสวงหาและการจัดการทรัพย์สิน นอกจากนี้กลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลางยังสะท้อนความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล สอดคล้องกับหลัก สมชีวิตา (การดำรงชีวิตพอเหมาะสม) ที่เน้นความพอดีและความมั่นคงในครัวเรือน การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมในชุมชนคลองขุดได้รับแรงเสริมจากการนำ หลักเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้โดยมีประเด็นสำคัญได้แก่ (1) การจัดการรายรับ-รายจ่าย และการออม (2) การดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชุมชน (3) การสร้างคุณภาพชีวิตที่สมดุลผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูลและกิจกรรมสาธารณะ ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงหลัก สมชีวิตา ที่ได้รับการผลักดันจากทั้งผู้นำและประชาชน

การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาล ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า 1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชยานันท์ ธมฺมธีโร (2565) พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักดังกล่าว พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุและอาชีพไม่พบความแตกต่างในการนำไปใช้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05, 2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่จากการศึกษาของพระครูสมุห์ชยานันท์ (2565, หน้า 102) พบว่าเมื่อทำการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักดังกล่าวระดับการศึกษามีผลต่อการนำไปใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากบริบทพื้นที่ในการศึกษามีความแตกต่างกันออกไป 3. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยตรงกันข้ามกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชยานันท์ ธมฺมธีโร (2565) พบว่าเมื่อทำการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักดังกล่าว ปัจจัยด้านเพศ อายุและอาชีพ ไม่พบความแตกต่างในการนำไปใช้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05, 4. ประชาชนที่มีอาชีพ

ต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด พบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยตรงกันข้ามกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชยानันท์ ธมฺมธีโร (2565) พบว่าเมื่อทำการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักดังกล่าว ปัจจัยด้านเพศ อายุและอาชีพไม่พบความแตกต่างในการนำไปใช้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นเดียวกัน และ 5. ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด พบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชยานันท์ ธมฺมธีโร (2565) พบว่าเมื่อทำการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักดังกล่าว พบว่า ระดับการศึกษาและรายได้มีผลต่อการนำไปใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กล่าวโดยสรุป หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 สามารถเป็น “กรอบคิดบูรณาการ” สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนคลองขุดได้อย่างยั่งยืน โดยมีได้จำกัดเฉพาะมิติส่วนบุคคล หากแต่เป็นเครื่องมือเชิงโครงสร้างที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งด้านการจัดความยากจน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างสังคมคุณธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดโดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลคลองขุด พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองขุดที่มีอายุ อาชีพและรายได้ต่อปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์แตกต่างกัน และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านการส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการประกอบอาชีพที่สุจริตและยั่งยืนโดยส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะอาชีพใหม่ ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและสอดคล้องกับหลักภูฏานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)

1.2 ด้านการสร้างระบบการออมและการบริหารจัดการทรัพยากร ควรกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการสร้างวินัยทางการเงิน เช่น การส่งเสริมกองทุนชุมชน การออมเพื่อ

การศึกษาหรือกองทุนฉุกเฉินในระดับครัวเรือนเพื่อปลูกฝังความตระหนักในการรักษาทรัพย์ (อารักขสัมปทา) ลดปัญหาหนี้สินและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

1.3 ด้านการพัฒนาสังคมคุณธรรมและเครือข่ายชุมชน ภาครัฐควรสนับสนุนโครงการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในสังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสา งานสาธารณประโยชน์หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน วัดและชุมชนเพื่อปลูกฝังคุณค่าของ กัลยาณมิตตตา (การมีมิตรดี) อันเป็นรากฐานของสังคมเข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาสุขภาวะจิต

1.4 ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างพอเหมาะเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายจัดโครงการอบรมความรู้ด้านการจัดการการเงินส่วนบุคคล การใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล และการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เพื่อส่งเสริมหลัก สมชีวิตา (การเลี้ยงชีวิตพอเหมาะ) ลดการบริโภคที่เกินจำเป็นและสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมที่เชื่อมโยงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาสมัยใหม่ เพื่อสร้างกรอบทฤษฎีบูรณาการที่สามารถอธิบายพลวัตการดำเนินชีวิตของประชาชนในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย

2.2 ควรเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ระหว่างพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ศาสนาหรือเศรษฐกิจเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตตามหลักดังกล่าว

2.3 ควรมีการสร้างดัชนีหรือตัวชี้วัดที่สะท้อนระดับการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนในมิติที่ชัดเจน อันจะช่วยให้สามารถวัดผลและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาในเชิงปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ควรมีการดำเนินการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ประชาชน หน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรภาคีมีส่วนร่วมในการออกแบบและทดลองแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่

2.5 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดผลการวิจัยไปสู่การออกแบบนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยพิจารณาการบูรณาการหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของสังคมโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ทองนุช. (2564). รูปแบบพุทธบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(3), 183–198.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). วิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร. (2561). การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน. Journal of MCU Social Development, 3(2), 76-89.
- พระครูสมุทรขยานันท์ ธมฺมธีโร (แทนประมุข). (2565). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลเชิงโค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 13(2), 46-58.
- พระวชิรวิชญ์ ภัทรเกียรตินันท์. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย อำเภอมะเข่ จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิสิทธิ์ พรหมศิริ. (2565). การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.